

Redengevende omschrijving – Ouderkerk aan den IJssel: Steiger 2-4-6-8

Monumentnummer: 23/18

FEITELIJKE GEGEVENS

Adres

Steiger 2-4-6-8

Kadastrale nummers

2945 AM Ouderkerk aan den IJssel
Ouderkerk aan den IJssel C 4432 A1
Ouderkerk aan den IJssel C 4432 A3
Ouderkerk aan den IJssel C 4432 A2
Ouderkerk aan den IJssel C 4432 A4
Ouderkerk aan den IJssel C 4432 A5

Naam object

n.v.t.

Complexonderdelen	Voormalige graanhandel en herenhuis (Dorpsstraat 38, apart beschreven)
Oorspronkelijke functie	Graanhandel
Opdrachtgever	██████████, graanhandelaar
Architect/aannemer	niet bekend
Datering / Bouwjaar	ca. 1900

(CULTUUR)HISTORISCHE
ACHTERGROND

Middenstand en handel

Binnen de dorpskern werden veel van de huizen gebruikt al woon- en bedrijfsruimte in de vorm van schoenmakers, kappers, kruidenierswinkeltjes, bakkers, timmerwerkplaatsen en handelaren in diverse producten. Naarmate de kernen vanaf het midden van de 19e eeuw verder groeiden, betekende dit tevens een economische impuls voor de bedrijvigheid. Daarbij speelt de IJssel als handelsinfrastructuur en de 19e- en vroeg 20e-eeuwse uitbreidingen van de aanlegmogelijkheden voor schepen een belangrijke rol voor het vervoer van goederen en producten naar andere dorpen en steden over water.

Het pand Steiger 2 - 8 is gebouwd als graanhandel voor ██████████ die het naastgelegen pand, Dorpsstraat 38 (aparte beschrijving), in gebruik had als woonhuis. Naast een kantoor huisvestte het pand een opslag aan de waterzijde. De graanhandel is door zijn omvang en uitstraling een duidelijk product van een bloeiende handel. De voormalige graanhandel is daarmee een uiting van en herinnert aan de sociaal-maatschappelijke en sociaal-economische ontwikkeling van de gemeente Krimpenerwaard in het algemeen en de kern Ouderkerk aan den IJssel in het bijzonder.

STEDENBOUWKUNDIGE,
LANDSCHAPPELIJKE
SITUATIE

Ruimtelijke structuur Ouderkerk aan den IJssel

Ouderkerk aan den IJssel is in ca. de 10e eeuw ontstaan en is daarmee één van de oudste nederzettingen langs de IJssel. Vermoedelijk stond er toen al een kerkje op de plaats van de huidige laatgotische kerk. Ouderkerk ontwikkelde zich als een smal en langgerekt dorp en werd een belangrijke kerkplaats voor de omliggende buurtschappen en dorpen. Dit zorgde voor een sterke verdichting (komvorming) rondom de kerk bij de T-splitsing Dorpsstraat /Kalverstraat. Voor de ontwikkeling van de kern waren de aanlegmogelijkheden voor schepen van belang. Deze werden in 19e en 20e eeuw aanzienlijk uitgebreid. Hierdoor ontwikkelde zich in deze periode de bebouwing langs het water aan de IJsseldijk-Noord, Dorpsstraat en IJsseldijk-West.

De voormalige graanhandel is een beeldbepalend onderdeel van de perceelsgewijs ontwikkelde gevelwand langs de hoofdinfrastructuur van de kern Ouderkerk. Daarnaast draagt het pand, onder andere door zijn markante positie binnen de dorpskern, in hoge mate bij aan de afleesbaarheid van de ruimtelijke ontwikkeling van de kern Ouderkerk aan den IJssel in de 19e eeuw.

Ruimtelijk opbouw perceel

De voormalige graanhandel ligt enerzijds naast het voormalige herenhuis van de eigenaar en aan de andere kant grenst het aan de straat Steiger, die toegang gaf tot de aanlegsteiger waar schepen konden worden aangemeerd.

De voormalige graanhandel ligt daardoor op een markante hoek binnen de stedenbouwkundige ruimte in de dorpskern. Dit wordt benadrukt door de hoekoplossing van het pand, die op de eerste bouwlaag is voorzien van een afschuining, zodat karren bij het maken van de bocht geen problemen met de hoek konden krijgen.

ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDE

Het pand hoekpand aan de Steiger 2-8/ Dorpsstraat is een voorbeeld van een kantoorpand van rond 1900 in een rijk uitgevoerde, laat 19e eeuwse, eclectische bouwstijl. Deze stijl uit zich in speklagen en mozaïekbanden met diverse motieven in rode baksteen, gedecoreerde ontlastingsbogen en boogvelden, gepleisterde (diamantvormige) aanzet- en sluitstenen, gedecoreerde lateien, diamantvormige knoppen en rolwerk in de tuitgevel.

Het engelenraam als toonbeeld van rijkdom

Het engelenraam of serliana, een raam dat wordt geflankeerd door twee lagere zijramen als de vleugels van een engel, is een typisch regionaal bouwelement voor de Lopiker- en Krimpenerwaard. Daarbuiten komt dit element relatief weinig voor. Het engelenraam verschijnt vanaf 1860 en is doorgaans een symbool van de boerderijen en specifiek van kaasmakerijen in de Krimpenerwaard. Het engelenraam in de tuitgevel van deze woning is een uitzonderlijk voorbeeld van de toepassing ervan in een kantoorpand en getuigt van de architectuurhistorische invloed van boerderij-architectuur op dorpsarchitectuur.

BESCHRIJVING

Het pand betreft een hoekpand met een rechthoekige plattegrond. De brede voorgevel bevindt zich aan de Steiger 2-8 en de korte zijgevel is naar de Dorpsstraat gericht. De hoek is afgeschuind en wordt van boven afgesloten door een kwartronde nis die naar boven toe in één punt eindigt. Het pand heeft twee bouwlagen en een zolder onder zadeldak. De nok van dit dak loopt evenwijdig aan de voorgevel aan de Steiger, en staat dus haaks op de Dorpsstraat, net als bij de overige panden in de Dorpsstraat. Het dak is gedekt met grijze gegolfde Hollandse Pannen. In het midden van het dak is een recente loggia gemaakt.

De gevels zijn gemetseld in voor de gemeente Krimpenerwaard kenmerkende gele IJsselstenen in kruisverband. In de voorgevel aan de Steiger zijn op de begane grond diverse vroegere deur- of vensteropeningen later samengevoegd tot één pui met deur- en vensteropeningen. De maatvoering hiervan komt niet overeen met de oude maatvoering, die nog af te lezen is aan de vroegere gedecoreerde ontlastings- of strekse bogen (zie hieronder). Aan weerszijden van deze grote opening daarvan bevinden zich nog twee deuren. Een aantal van de deuren is teruggelegen. Op de tweede bouwlaag zijn diverse recente vensters aanwezig.

In de zijgevel aan de Dorpsstraat bevinden zich op de begane grond een gekoppeld venster en een enkel venster, waarvan de ramen vernieuwd zijn. Ook de twee ramen op de tweede bouwlaag en het engelenraam op de zolder zijn vernieuwd.

Het pand is rijk versierd en vertoont meerdere kenmerken van de laat 19e

eeuwse eclectische bouwstijl. Zo zijn de gevels in gele IJsselstenen versierd met speklagen in rode baksteen. De voorgevel aan de Steiger heeft daarnaast zelfs ook mozaïekbanden met diverse motieven in rode baksteen. Tevens zijn in beide gevels de ontlastingsbogen en boogvelden boven de (oorspronkelijke) vensteropeningen met rode bakstenen gedecoreerd. De aanzet- en sluitstenen van de ontlastingsbogen zijn uitgevoerd met gepleisterde stenen, waarvan sommige zijn uitgevoerd in diamantvormen. De lateien boven de vensters op de begane grond in de Dorpsstraat zijn aan de onderzijde decoratief afgewerkt. De tuitgevel is verder nog versierd met diamantvormige knoppen in het metselwerk en met rolwerk aan de zijkanten.

WAARDENSTELLING

De voormalige graanhandel aan de Steiger 2 - 8 te Ouderkerk aan den IJssel is van:

Cultuurhistorische waarde:

- Als uiting van en als herinnering aan de sociaal-maatschappelijke en sociaal-economische ontwikkeling van de gemeente Krimpenerwaard in het algemeen en de kern Ouderkerk aan den IJssel in het bijzonder.
- Als herinnering aan de bedrijvigheid langs het water van de IJssel.

Stedenbouwkundige / landschappelijke waarde:

- Als beeldbepalend onderdeel van de perceelsgewijs ontwikkelde gevelwand langs de hoofdinfrastructuur van de kern Ouderkerk.
- Vanwege de markante ligging op de hoek van de Dorpsstraat en Steiger en de hoekoplossing die deze ligging extra benadrukt.
- Vanwege het gebouw dat, mede door zijn positie binnen de dorpskern, bijdraagt aan de afleesbaarheid van de ruimtelijke ontwikkeling van de kern Ouderkerk aan den IJssel in de 19e eeuw.
- Vanwege de ruimtelijke en functionele samenhang met de voormalige woning van de eigenaar aan de Dorpsstraat 38 (apart beschreven).

Architectuurhistorische waarde:

- Als architectuurhistorisch voorbeeld van een kantoorpand van rond 1900.
- Vanwege de rijk versierde gevels in eclectische bouwstijl, die zich uit in spek- en mozaïekbanden, gedecoreerde ontlastingsbogen, boogvelden en lateien, gepleisterde (diamantvormige) aanzet- en sluitstenen, diamantvormige knoppen en rolwerk.
- Vanwege het typisch regionaal en tijdsgebonden kenmerk van een engelenraam en de uitzonderlijke toepassing hiervan bij een kantoorpand.
- Vanwege de voor de Krimpenerwaard kenmerkende toepassing van lokale gele IJsselstenen.

Waarde vanwege de Gaafheid:

- Vanwege de gaaf bewaarde samenhang tussen de voormalige

graanhandel en het herenhuis (apart beschreven).

Zeldzaamheidwaarde:

- Als relatief zeldzaam voorbeeld van een graanhandel van rond 1900 die onderdeel uitmaakt van de dorpsstructuur.

IDENTITEIT
KRIMPENERWAARD

De voormalige graanhandel aan de Steiger 2 - 8 te Ouderkerk aan den IJssel draagt bij aan de ruimtelijke identiteit van de gemeente Krimpenerwaard vanwege:

1. De massa-opbouw in twee bouwlagen onder een zolder met een markante hoekoplossing.
2. Vanwege de rijke 19e-eeuwse / vroeg 20e- eeuwse baksteenarchitectuur, die het ontwikkelingsbeeld van de dorpskern illustreert.
3. Vanwege het gebruik van de lokaal kenmerkende gele IJsselsteen.

BESCHERMING

De volgende onderdelen vallen onder de bescherming:

- Exterieur, bouwkundige structuur en waardevolle interieuronderdelen (met uitzondering van recent(e) sanitair, keuken(s) en badkamer(s)).

BRONNEN

- Enderink, S. (2016), *Het Krimpenerwaardboek*, Zwolle
- Groningen, C.L. van (1996), *De Krimpenerwaard*, Zwolle
- Hofkens, M., Ingen, M. Van, e.a. (1991), *Jongere bouwkunst en stedenbouw 1800 – 1945*. Monumenten inventarisatieproject
- Hoven, F. Van den (2002), *Op ontdekkingstocht door Krimpenerwaard en Lopikerwaard. Topografisch, cultuurhistorisch en recreatief handboek voor streekbewoners en toeristen*.
- Knoester, J.J. (2002), *Kernachtig Krimpenerwaard, 100 jaar plaatselijke geschiedenis*.
- Kroon, M. (2000), *Krimpenerwaardig, de geschiedenis van de Krimpenerwaard in woord en beeld*.
- Povée, H. (2004), *Tien eeuwen tussen Lek en IJssel: geschiedenis van de Lopikerwaard en de Krimpenerwaard*.
- Stenvert, R. e.a. (2004), *Monumenten in Nederland, deel Zuid-Holland*.
- Stichting Krimpenerwaard, *Monumenten in de Krimpenerwaard: in Haastrecht, Stolwijk, Vlist, Schoonhoven, Ammerstol, Bergambacht, Berkenwoude, Lekkerkerk, Krimpen aan de Lek, Krimpen aan den IJssel, Ouderkerk aan den IJssel, Gouderak: cultuurhistorisch waardevolle gebouwen en objecten in beeld*.
- Ven, G.P. van de (2004), *Mensen in een waard vol wind en water: geschiedenis van de Waterhuishouding in de Krimpenerwaard*.
- Topotijdreis.nl
- Beeldbank RCE, kadastrale minuut
- Streekarchief Midde-Holland (bouwvergunningen en foto's)